

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методик викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

Юлія Лабецька,
кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри грецької філології
Маріупольський державний університет

ЦИФРОВИЙ АРХІВ РУМЕЙСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ: СТВОРЕННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ

Румейська мова – один із двох традиційних мовних різновидів греків Надазов'я поряд з урумською – за класифікацією ЮНЕСКО належить до категорії серйозно загрожених. Упродовж XX–XXI століть функціонування румейської мови зазнавало суттєвих трансформацій під впливом урбанізації, асиміляційних процесів, розпаду традиційного мовного середовища та переривання міжпоколінної передачі. Воєнні події після 2022 року, окупація значної частини території компактного проживання надазовських греків і вимушене розселення спільноти значно прискорили втрату живого мовно-культурного контексту. У цих умовах документування та цифрове збереження нематеріальної культурної спадщини, зокрема пісенного фольклору, набуває характеру нагальної наукової та соціокультурної потреби.

Для оцінки сучасного стану румейської мови доцільно застосувати Шкалу поступового міжпоколінного розриву Дж. Фішмана (GIDS), відповідно до якої наприкінці XX – на початку XXI століття румейська досягла критичного рівня мовної загрози. Її нинішній стан відповідає 8-му етапу GIDS, що характеризується як «повторне збирання / конструювання мови та / або її індивідуальне засвоєння в дорослому віці» [1]. Міжпоколінна передача мови практично припинилася; функціонування румейської обмежується приватною сферою та старшим поколінням, тоді як молодші носії володіють нею частково або пасивно. Мова не має соціального престижу й не пов'язана з можливостями соціального просування, а воєнні дії на території Донецької та Запорізької областей ще більше загострили цю ситуацію. Водночас фіксуються ініціативи активістів зі створення онлайн-контенту, поезії та публікацій румейською мовою, що можуть стати основою для процесів мовного «повернення» або ревіталізації (*language reclamation*). У цьому контексті цифрові архіви усної традиції, зокрема пісенного фольклору, постають як ключовий ресурс для документування, навчання та символічного відновлення мовної присутності спільноти.

Цифровий архів румейських народних пісень створено як відкритий науково-культурний ресурс, покликаний зафіксувати, зберегти й зробити доступною усну пісенну традицію румейської спільноти України. Архів реалізовано в межах проекту «Documenting and preserving an endangered Greek variety of Ukraine», що здійснювався за підтримки програми MSCA4Ukraine, та розміщено на платформі АНΚΥΘΟΣ Бібліотеки Кіпрського університету за

посиланням <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/archive/item/178362>. Обрана платформа забезпечує стабільне довготривале зберігання матеріалів, чітку структурування, систему метаданих і відкритий доступ для дослідників, представників громади та всіх зацікавлених осіб, а також можливість подальшого поповнення корпусу.

Процес створення цифрового архіву включав кілька етапів: виявлення й залучення різночасових джерел (опублікованих і неопублікованих збірок, приватних архівів, польових записів), транскрипцію пісенних текстів із використанням різних систем запису, переклад українською та англійською мовами, а також лінгвістичний, текстологічний і культурологічний аналіз. Важливим принципом роботи стало збереження мовної та виконавської автентичності кожного запису з фіксацією діалектних особливостей і варіантів.

Архів охоплює румейські пісні різних історичних періодів. Перші опубліковані зразки сягають середини XIX століття (зокрема фіксації Ф. Хартахая), де увага дослідників зосереджувалася на архаїчних «грецьких» рисах мови. У 1920-1930-х роках радянські етнографічні експедиції зафіксували значний масив пісенного фольклору в румейських і урумських селах, що відзначався жанровим розмаїттям і мовною автентичністю. Друга половина XX століття характеризується активізацією збирацької та публікаційної діяльності, а початок XXI століття – переходом до цифрових форм документування. Особливої ваги набули записи після 2022 року, які можна віднести до практик «рятувальної фольклористики», спрямованої на збереження голосів і пам'яті спільноти в умовах війни.

Матеріали архіву класифіковано за жанрово-тематичними групами: історичні та героїчні пісні (про девширме, захоплення Константинополя, образи народних героїв), балади, любовна лірика (як із прямими паралелями до новогрецьких мандинад, так і оригінальні тексти), частівки (удрамайда), родинно-побутові пісні, твори з обрядовими елементами, а також авторські пісні, що фольклоризувалися. Така класифікація дозволяє простежити не лише тематичні домінанти, а й еволюцію поезики, образної системи та мовних засобів.

Румейська пісенна традиція відбиває багатовікові культурні контакти. У текстах і мелодиці простежуються тюркські впливи (лексичні запозичення, ритмічні формули, приспівування), слов'янські елементи (побутова та суспільно-політична лексика, мотиви з українського середовища), а також новогрецькі впливи, пов'язані зі шкільництвом, пресою та культурними зв'язками. Водночас румейська пісня зберігає чітку локальну ідентичність, поєднуючи різні культурні нашарування в цілісну форму.

Завдяки розгорнутій системі метаданих цифровий архів може бути використаний як джерельна база для лінгвістичних, фольклористичних і культурологічних досліджень, а також у навчальних і просвітницьких проєктах. Він відкриває можливості для створення навчальних

матеріалів, міжпоколіннєвих ініціатив, програм з ревіталізації румейської мови та залучення надазовськогрецької спільноти.

Таким чином, цифровий архів румейських народних пісень постає не лише як зібрання фольклорних текстів, а як усний архів пам'яті спільноти, інструмент збереження мовної та культурної спадщини та важливий чинник підтримки ідентичності греків Надазов'я в сучасних кризових умовах.

Література

1. Fishman, J. *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Clevedon: Multilingual matters LTD, 1991. 431 p.

Olena Pavlenko,
Doctor of Philology, Professor,
Chair of English Philology and Applied Linguistics,
Mariupol State University

PROMPT ENGINEERING AS A RHETORICAL SKILL IN THE CONTEMPORARY EAP CURRICULUM

Within the contemporary landscape of EAP (English for Academic Purposes), the role of the philologist is undergoing a fundamental transformation, shifting from a remedial grammar editor to a strategic facilitator of digital rhetorical skills essential for today's scholarly discourse. For PhD researchers, the challenge of writing in a second language (L2) is often compounded by the rigorous stylistic demands of international peer-reviewed journals. In this context, prompt engineering proves to be a vital rhetorical competence, that positions AI not as a means of bypassing the writing process, but as an analytical partner mediated through Large Language Models (LLMs). In other words, rather than viewing AI as a "shortcut", this paper regards it as a "pedagogical scaffold" designed to help PhD students internalize the structures of academic discourse through reflexive, iterative engagement.

The conceptualization of "scaffolding" in this context refers to the temporary, adjustable support provided to trainees to facilitate the mastery of complex academic assignments. This paper argues that AI operates as a dual-purpose agent: a tutor providing instantaneous feedback on register, tone, and clarity, and a linguistic mediator helping PhD students bridge the gap between multifaceted